

مدیریت و بررسی افسردگی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم در دروان کرونا در شهرستان دزفول

زهرا مهر افشان، مهدیه امیدوار پور

کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

چکیده

آموزش و پرورش در همه کشور از جمله شهر دزفول در دوران کرونا در مبحث افسردگی دانش آموزان در مقاطع متوسطه دوم و ارتباط معلمان و والدین دانش آموزان در مورد افسردگی دانش آموزان و تاثیر بر آن ها و فقر به وجود آمده در اثر نبود امکانات ارتباطی و تبلت بین دانش آموزان متوسطه دوم در دوران بیماری کوید_۱۹ با چالش ها و شرایط تازه ای رو به رو شد و مفهوم مدرسه با تعریف و تصویری که در ذهن مردم نقش بسته بود بسیار فاصله گرفت .

مردم مناطق محروم شهر دزفول و دانش آموزان تمامی مقاطع در حالت عادی از کیفیت آموزشی بالایی برخوردار نبودند به دلیل کمبود امکانات و فقر بین دانش آموزان این استان و روستاهای اطراف در این دوران آسیب بسیار جدی دیدند و جبران نا پذیر دید.

آموزش و پرورش در حتی در دوران پسا کرونا اکولوژی و زیست بوم جدیدی را تجربه میکند که همه ابعاد آن از نقش والدین، دانش آموزان، معلمان و مشکلات آنها، تولید منبع های آموزشی، مدیریت کلاس و مدرسه و برنامه ریزی آموزشی مدرسه به یک صورت بندی تازه نیاز دارد.

هدف از نگارش این مقاله بررسی و سازماندهی شرایط کرونایی در تعلیم و تربیت دانش آموزان مقاطع مختلف مناطق شهر دزفول و روستاهای اطراف و آموزش مجازی و چالش های بوجود آمده در دوران کرونا، مشکلات حوزه های مختلف اعم از دانش آموزان و معلمان و والدین و پس از آن چالش های پیش رو برای دانش آموزان، والدین، معلمان و مدیران مدارس در دوران پسا کرونا و ارائه راهکار های مناسب مدیریتی برای اداره کلاس و مدرسه و تجزیه و تحلیل مدیریت و اهمیت مدیریت در سازمانها و آموزشگاه ها و مدارس برای ارتقای کیفیت و بدست آوردن نتیجه مطلوب در دوران پسا کرونا و برنامه ریزی مناسب برای بازدهی بالا در این دوران در رابطه با این قشر مهم و آسیب پذیر جامعه یعنی دانش آموزان تمامی مقاطع مناطق محروم میباشد و میزان افسردگی و مشکلات به محمد آمده باار. دانش آموزان نیازمند نقش های اساسی در رفع دغدغه های دنیای کمناست که ما در این مقاله است.

واژگان کلیدی: مدیریت افسردگی_آموزش مجازی_کرونا_پسا کرونا_ دانش آموزان_شهر دزفول_معلمان_دانش آموزان_افت تحصیلی

۱- مقدمه

هدف از نگارش این مقاله بررسی وضعیت دانش آموزان و افسردگی آن‌ها در دوران کرونا و ترک تحصیل و افت تحصیلی دانش آموزان شهر دزفول در دوران کرونا و پسا کرونا است در شهر دزفول است. ظهور بیماری کرونا و همه گیری آن در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۸ شمسی و سال ۲۰۲۲ میلادی باعث بوجود آمدن تغییرات غیر منتظره و اساسی در برنامه های آموزشی ایران و جهان شد. بسیاری از کشورها در پی انتشار این ویروس، برای مهار و جلوگیری از بیماری مدرسه‌ها را تعطیل کردند. کشورها با توجه به غیر منتظره بودن این موضوع و زمان اندکی که داشتند و نگرانی ایشان در رابطه با از دست رفتن زمان آموزش و آسیب پذیری این فرایند، فوراً آموزش مجازی را جایگزین آموزش های مجازی کردند.

واقعیت این است که روند مجازی سازی آموزش که قبلاً به آرامی آغاز شده بود در کشور های دیگر و در دانشگاه ها به کار گرفته شده بود، ولی در کشور ما کاری نو محسوب می‌شد. طی همه گیری کرونا به مدارس و سایر آموزشگاه ها رسید و روند آن تسریع پیدا کرد.

آموزش مجازی دانش آموزان متوسطه دوم، معلمان و خانواده‌ها را با چالش‌ها و مشکلاتی روبه‌رو کرد؛ این مشکلات در مناطق محروم که در حالت عادی از کیفیت آموزشی مطلوب و امکانات چندانی برخوردار نبوده، بسیار مخرب‌تر عمل کرد.

پسا کرونا موقعیتی است که کرونا از دوران بحران خود فاصله می‌گیرد و نیازمند مدیریت و برنامه ریزی منظم و دقیقی است تا از این دوران به خوبی گذر کند.

ما در این مقاله به بررسی آموزش متوسطه دوم اهمیت آن در زندگی بشر، اهمیت مدیریت و مدیریت آموزشی در آموزش پرورش کشور شهر دزفول، تاثیر طلاق والدین بر دانش آموزانچگونگی مدیریت و اداره با کیفیت کلاس و مدرسه، کرونا و چالش‌های آن و مشکلاتی که در حوزه های مختلف بوجود آورده می‌پردازیم؛ همچنین آسیب‌هایی که در مناطق محروم بوجود آمده را مورد بررسی قرار دادیم؛ همچنین به واکاوی شرایط تعلیم و تربیت در دوران پسا کرونا و راهکارهای تعلیم و تربیت در آموزش و پرورش پرداختیم.

قطعا گذر از دوران بحران کرونا ما را در چالش‌ها و شرایط تازه تری در فرایند آموزش قرار می‌دهد. آموزش و پرورش کشور و شهر دزفول باید بر اساس یک مدل استراتژیک و آینده نگارانه، برنامه‌های خود را تدوین نموده و راهبردها و راهکارها و برنامه‌های عملیاتی مناسب ارائه نماید؛ تا بتواند این دوران سخت را مدیریت کرده و از آن گذر کند.

آموزش متوسطه دوم و دانش آموزان دچار افسردگی در دوران کرونا

در جوامع بدوی، مجموع میراث فرهنگی بسیار اندک بوده و سطح دانش و مهارت‌ها آن چنان وسیع نبود، در نتیجه نیازی به نظام آموزشی منسجم با سبک برنامه خاص احساس نمی‌شد. آموزش بیشتر از طریق خانواده انجام می‌شد و جنبه‌ی غیر رسمی داشت. با گذشت زمان در کشور های مختلف، نظام های آموزشی رسمی با ساختار بسیار منظم و برنامه ریزی شده، شکل گرفت. در ایران با وجود تاریخ و تمدن کهن، سیستم آموزشی در طول تاریخ دچار تحول گردیده و تحولات بسیار وسیعی در مقاطع مختلف رخ داده است. البته متوسطه دوم این اسم در نظام آموزشی ایران وجود نداشت. قبل از تشکیل نظام آموزشی نوین، در ایران بیشتر مکتب خانه و مدارس دینی وجود داشت، افراد روحانی مکتب خانه را اداره می‌کردند و دروس قرآن و ادبیات فارسی به کودکان آموخته می‌شد. بعد از انقلاب مشروطه در سال ۱۲۹۰ هجری شمسی، قانون معارف برای اولین بار تصویب شد، در نتیجه در مقطع متوسطه دوم را به عنوان اولین مرحله ساختار نظام آموزشی نوین ایران معرفی نمود و لزوم بسط و گسترش آموزش ابتدایی نوین در تاریخ ایران، برای اولین بار مطرح شد. در سال ۱۳۲۲ طبق قانون تعلیمات اجباری، طول دوره ی آموزش ابتدایی ۶ سال تعیین شد، ولی در سال ۱۳۴۵ هجری شمسی مدت این دوره به ۵ سال تقلیل پیدا کرد اهمیت آموزش ابتدایی، به عنوان اولین مرحله ی آموزش همگانی مطرح است؛ البته متوسطه دوم به علت کمبود امکانات همگانی نمی باشد. (سمیعی درونه_۱۳۹۴)

همچنین مطابق اصل ۳۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفائی کشور به طور رایگان گسترش دهد. و در سال ۱۳۹۰ قانون جدیدی تصویب شد که دوره ابتدایی از ۶ سال تشکیل شود و دوره های تحصیلی به ترتیب ۳ و ۳ و ۳ ساله شدند. این قانون سال ۱۳۹۱ اجرا شد. (ویکی پدیا_۲۰۲۲)

سبک های مختلف اداره کلاس درس

سبک های مختلف اداره کلاس براساس یک دسته بندی برای اداره کلاس سه سبک پیشنهاد شده است:

۱. سبک اقتدار گرایانه (دموکراسی قانون مدار)

۲. سبک مستبدانه (تحکم آمیز)

۳. سبک ازاد گذاری (آسان گیری)

سبک مستبدانه

در این سبک تنها معلم است که بر کل کلاس حکومت می کند و هیچ شاگردی حق اظهار وجود ندارد در این سبک مدیریت قوانین یا مقرراتی وجود ندارد یا اگر هم وجود دارد به نفع معلم تفسیر می شود. دانش آموزان این سبک به

وسیله معلمان خود کنترل و محدود می شوند. این دانش آموزان یادگیرندگان منفعلی هستند و مهارت های ارتباطی ضعیفی دارند. (بهارلو-بهرز-۱۳۹۸)

سبک آزاد گذاری

در این سبک هیچ قاعده و ضابطه ای حاکم بر رفتار دانش آموز نیست و هر طریقی که دلش میخواد رفتار و عمل میکند دانش آموز اینگونه کلاسها از مهارتهای تحصیلی ناکافی و کنترل شخصی ضعیفی برخوردارند . (بهارلو-بهرز-۱۳۹۸)

سبک اقتدارگرایانه

در کلاسهایی که به این سبک اداره میشود معلم و شاگرد با توجه به رعایت حقوق یک دیگر رفتار میکنند و نسبت بهم احترام کامل بجا میاورند در این شرایط آموزشی رفتارها در محدوده قوانین و مقرراتی صورت میگیرد که خود وضع کرده اند و یا دیگران وضع کرده اند و آن ها قبولشان کرده اند دانش آموزان و دانشجویان معلمان اقتدارگرا دارای اعتماد بنفس اند. در ارضای نیازهای خود عجله نمیکنند با دوستانشان به خوبی کنار میایند و از عزت نفس عالی برخوردارند بهترین سبک اداره کلاس درس سبک اقتدار گرایی آزاد منشانه یا دموکراسی قوانین مدارانه است به باور چایلد بهتر است معلم خود را به یک سبک واحد مقید نکند و در مواقع لزوم از سبک های دیگر نیز استفاده نماید . باتوجه به تنوع موقعیت های کلاسی به نظر میرسد که استفاده از هر یک سبکهای کلاس داری در موقعیت های خاص خودش میتواند مفید باشد . (بهارلو-بهرز-۱۳۹۸)

عوامل موثر در مدیریت کلاس

مدیریت کلاس مفهومی وسیع تر از نظم و انضباط دارد که صرفا ساکت نگه داشتن دانش آموزان در کلاس نیست. ساکت نگه داشتن دانش آموزان در کلاس هیچ ایرادی ندارد اما نباید کار اصلی معلم فرض شود. معلم در نقش رهبر کلاس مسئول هدایت و تدوین شده در رابطه با بهبود مرکز آموزش را درک و درصد تحقیق ان ها هستند. مدیریت کلاس همچنین مستلزم ان است که با ایجاد محیط یادگیری مناسب به دانش آموزان یاد دهیم چگونه رفتار خود را در کلاس اداره کنند با این حرف ها کلاس دارای مفهومی وسیع یافته و به غیر از نظم و انضباط هدفهای آموزشی معلم را در بر میگیرد .

عوامل موثر بر مدیریت کلاس شامل : ویژگی های شخصیت معلم روشهای تدریس معلم و استفاده از فنون تدریس میباشد . (بهارلو- بهرز- ۱۳۹۸)

. طبق آخرین تحقیقات، حدود نیمی از دانش آموزان که به ویروس کرونا آلوده می شوند دچار افسردگی و علائم ثانویه آن می شوند از جمله دانش آموزان مقاطع مختلف. بسیاری از دانش آموزان که مبتلا به بیماری کرونا در دانش

آموزان می‌شوند حتی پس از بهبودی کامل علائم، باز هم احساس خوبی ندارند و حس می‌کنند از لحاظ جسمی و روحی، همان آدم قبل از کرونا نیستند.

پزشکان هنوز در حال بررسی اثرات طولانی مدت کوید ۱۹ هستند اما مطالعات نشان می‌دهند که بین شدت بیماری کرونا و شدت افسردگی پس از آن رابطه مستقیمی وجود دارد و دانش آموزان که کرونای شدیدتری گرفته‌اند علائم شدیدتری از افسردگی را تجربه می‌نمایند.

در این مقاله همراه باشید تا به بررسی دقیق‌تر ارتباط میان کرونا و افسردگی پس از آن بپردازیم. و تأثیر بر روحیه دانش آموزان تمامی مقاطع شهر دزفول می‌پردازیم

چه عواملی باعث بروز افسردگی در بهبود یافتگان کرونا می‌شود؟
کارشناسان معتقدند که عفونت COVID-19 می‌تواند سلامت روان افراد را از دو جهت عمده تحت تأثیر قرار دهد:

۱. پاسخ ایمنی بدن انسان به خود ویروس

هنگامی که یک دانش آموز در سنین مختلف به ویروس کرونا مبتلا می‌شود سیستم بدنی سیتوکین‌ها را ترشح می‌کند. سیتوکین‌ها نوعی پروتئین هستند و به عنوان یک واکنش التهابی در بدن آزاد می‌شوند.

متخصصان نوع خاصی از سیتوکین به نام T-helper-2 را در افراد مبتلا به کوید ۱۹ مشاهده نموده‌اند.

به نظر می‌رسد سطوح ترشح شده این سیتوکین‌ها با شدت آلودگی به ویروس ارتباط مستقیم دارد و افراد مختلف و دانش آموزان که به طور شدیدتری درگیر بیماری کرونا می‌شوند سطوح بالاتری از این سیتوکین‌ها را در بدن خود دارند.

خبر بد این که اگر بدن، این سیتوکین‌ها را به درستی کنترل نکند، سطح بالای این مواد در بدن می‌تواند منجر به بروز التهابات مخربی در بدن شود از جمله التهاب عصبی، اختلال خونی و مغزی، تهاجم سلول‌های ایمنی محیطی به سیستم عصبی مرکزی و هم چنین ترشح پروتئین‌هایی در بدن که باعث التهاب در برخی از قسمت‌های مغز شده و علائم افسردگی را به دنبال دارند. و بسیاری از دانش آموزان و خانواده‌های آنان درگیر می‌کنند.

استرس روانی عفونت کرونا در بین دانش آموزان

محققان با مطالعه بر روی افرادی که به کرونا مبتلا شده و بهبود یافته اند دریافتند که علاوه بر واکنش های التهابی در مغز، بسیاری از افرادی که به ویروس کوید ۱۹ آلوده می شوند علی الخصوص کسانی که در خانه بستری شده و به بیمارستان نمی روند پس از بهبودی، علائمی از افسردگی را به همراه دارند که می تواند ناشی از موارد زیر باشد:

۱. انزوای اجتماعی
 ۲. تأثیر روانی یک بیماری شدید و کشنده
 ۳. نگرانی در مورد آلوده شدن افراد دیگر
 ۴. دیدگاه دیگران در مورد یک بیمار کرونایی
 ۵. غم از دست دادن یک عزیز
 ۶. ترس از مردن بر اثر بیماری
 ۷. نگرانی های مالی مربوط به از کار افتادگی ناشی از بیماری
 ۸. عدم دسترسی به کسی که بتواند پرستاری از بیمار را بر عهده بگیرد
- در این مطالعات، محققان دریافتند که دانش آموزان بدون سرپرست به دلیل ترس از تنهایی آثار بالاتری از افسردگی را نشان می دهند و هم چنین افرادی که دارای اختلالات روانپزشکی قبلی بوده اند، پس از شروع کوید ۱۹ با مشکلات روانی شدیدتری روبرو شده اند.
- علائم افسردگی
- بسیاری از دانش آموزان که درگیر افسردگی هستند از این مساله بی اطلاع هستند و متأسفانه حدود نیمی از مبتلایان به افسردگی، هیچگاه درمان نمی شوند و هیچگاه به روانپزشک مراجعه نمی کنند. در این قسمت با برخی از علائم افسردگی بیشتر آشنا می شوید.

۱. مشکل در تمرکز به طوری که برخی از فعالیت های آسان مانند خواندن روزنامه و دیدن فیلم سخت به نظر می رسند.
۲. عدم توانایی در به خاطر سپردن جزئیات و تصمیم گیری

۳. خستگی

۴. احساس گناه، بی ارزشی و درماندگی

۵. بدبینی و ناامیدی

۶. بی خوابی، بیداری صبح زود، یا خواب زیاد

۷. کج خلقی یا تحریک پذیری

۸. بی قراری

۱۰. پرخوری یا کاهش اشتها

۱۱. سردرد و گرفتگی عضلاتی که برطرف نمی شوند.

۱۲. مشکلات که حتی با درمان بهتر نمی شوند

۱۳. احساسات دائمی اضطراب و غم بدون دلیل

۱۴. افکار خودکشی یا تلاش برای خودکشی

۱۵. تغییر ناگهانی از غم به آرامش شدید یا ظاهر

شیوع کرونا و آموزش مجازی در کشور و مشکلات آن در شهر دزفول

ظهور بیماری کوید-۱۹ و همه گیری آن در آغاز سال ۲۰۲۲ و در ماه های پایانی سال ۱۳۹۸، موجب شد تا تغییرات اساسی در برنامه های آموزشی جهان و ایران پدید آید. این تغییرات گسترده و اثر گذار منجر به پیامدهای متعددی شد که تا کنون بررسی آنان به طور عمده با موضوع نحوه اداره و استمرار جریان آموزش همراه بوده است. بسیاری از دولت ها در پی انتشار ویروس کرونا، برای مهار آن، مدرسه ها را تعطیل کردند. این تعطیلی در بسیاری از کشور ها بیش از ۶۰ درصد جمعیت دانش آموزی جهان را تحت تاثیر قرار داد. بر اساس برآورد (یونسکو) آموزش ۱/۳ میلیارد کودک در ۱۸۶ کشور جهان تحت تاثیر شیوع بیماری کرونا قرار گرفته است. کشور ها با توجه به زمان اندک موجود و افزایش نگرانی بابت از دست رفتن زمان آموزش و آسیب پذیری فرایند آموزش، بلافاصله آموزش مجازی را

جایگزین آموزش‌های حضوری کردند. روی آوردن نظام‌های آموزشی کشورها به آموزش برخط (آنلاین)، نیازهای جدید آموزشی را، هم از لحاظ زیرساخت‌های اینترنتی و دسترسی به ابزاری مانند: لپ‌تاپ، تبلت و یا گوشی هوشمند، و هم از لحاظ رویکرد‌های نوین آموزشی به وجود آورده است. در کشور ما هم متأثر از این رویداد مدرسه‌ها تعطیل شدند، اما آموزش متوقف نشد. حتی این چالش به فرصت تبدیل شد و جهش در تولید محصولات آموزشی رخ داد؛ (در شرایط عادی بیش از هفت الی هشت سال طول میکشید) و محتواهای بسیار ارزنده‌ای توسط معلمان تولید شد. (فلاح نژاد، پرویزی ۱۳۹۹)

چالش‌های کرونا

تعطیلی مدارس، دانش‌آموزان را با چالش‌هایی مانند کم‌ تحرکی، انزوا، رشد نیافتن مهارت‌های اجتماعی، نبود ارتباط با دوستان، چاقی و اضافه وزن و صرف زمان زیادی در فضای مجازی مواجه و بر سلامت روانی و عاطفی آنها آسیب‌های زیادی وارد کرده است. مدرسه چیزی بیش از فرصت‌های آموزشی در اختیار کودکان قرار میدهد. سلامت اجتماعی، عاطفی و روانی کودکان در مدارس ارتقاء پیدا میکند و در واقع این مکان برای کودکان کم‌سن و سال امن‌ترین و با ثبات‌ترین مکان زندگی است. همچنین وابستگی‌هایی که بین برخی از دانش‌آموزان با معلمان و همکلاسی‌های آنها ایجاد میشود، برای سلامت روان و زندگی بهتر آنان اهمیت بسزایی دارد. تربیت یک فرایند اجتماعی است که در بستر ارتباطات شکل میگیرد اما در شرایط کرونا همه توجه‌ها معطوف آموزش شده است. در این شرایط، نگرانی در خصوص بی‌اهمیت شدن و به حاشیه رفتن تربیت جدی است. (فلاح نژاد، پرویزی ۱۳۹۹)

۱. مشکلات حوزه آموزش در دوران کرونا:

آموزش مجازی سابقه جدی و طولانی در ایران ندارد به همین دلیل است که در این راه با چالش‌های متفاوت و بزرگی در آن روبه‌رو شد چالش‌هایی که بخشی از آن به حوزه آموزش بر میگردد که در این پژوهش بعنوان اولین مضمون اصلی شناسایی شد مضامین فرعی که از صحبت‌های مشارکت‌کنندگان در رابطه با آن استخراج شد نیاز به زمان بیشتر آموزش عدم یادگیری عمیق فضای واقعی کلاس تفاوت‌های فرعی ارزیابی است مشارکت‌کننده با استیصال به زمان (زمان بر بودن یاددهی و یادگیری) اشاره کرد وی که دانش‌آموز کلاس اولی دارد اظهار میکند باید کلیپ را پنج یا شش بار برایش بگذاریم تا خوب یاد بگیرد و در ذهنش بماند سوالات را مجبورم برایش بخوانم جواب آن را هم برایش بخوانم چون هنوز نمیتواند بخواند. من سوال و جواب را پنج شش بار تکرار میکنم تا حفظ شود که این کار را سخت میکند و تقریباً هر فصلی یک هفته طول میکشد تا کامل در ذهنش جا بگیرد.

مشکلات حوزه معلم و مدرسه

در آموزش مجازی معلم نمیتواند دانش آموزان را رصد کند. عدم توانایی نظارت کامل معلم بر دانش آموزان از مشکلاتی است که مشارکت کنندگان در مورد آن صحبت میکنند:

بچه ها همزمان در آموزش مجازی با دوستانشان در حال چت هستند اما اگر آموزش حضوری بود معلم حواسش هست اگر دانش آموزان باهم صحبت میکنند تذکر بدهد.

اختلال در اینترنت و نرم افزار آموزشی باعث قطع شدن ارتباط معلم با کلاس مجازی میشود این اختلالات فنی برای معلمان و دانش آموزان به یک معضل و مشکل اساسی تبدیل شده است.

قطع و وصل مکرر معلم مشکلی است که مشارکت کننده ای در این رابطه اظهار میکند اوایل سال تحصیلی (شاد) خیلی قطع و وصل میشد معلم اگر خارج میشد نمیتوانست به کلاس برگردد و این اتفاق بارها تکرار میشد.

فراهم نبودن امکانات فناوری برای معلمان آنها را در ارائه تدریس مطلوب باز داشته است.

و دیگر مشکلاتی مانند سالمندی معلم و عدم سواد رسانه ای و آموزش در فضای مجازی و...

از سری مشکلات در حوزه ی معلم و مدرسه در آموزش مجازی هست. (مصیبی اردکانی-رضاپورمیرصالح-۱۴۰۰)

مشکلات حوزه والدین

بخش دیگری از مشکلات مجازی متوجه والدین است. در این پژوهش مشکلات حوزه والدین به مضامین فرعیه: تعداد فرزند محصل، درگیری زیاد والدین، آشنا نبودن والد با زیر ساخت ها و امکانات فناوری، تحمیل هزینه و نگرانی والدین در حوزه ی مسائل تربیتی؛ کد گذاری شد. استمرار شیوع ویروس کرونا سبب شد تا کلاسهای درس همچنان در فضای مجازی باشد؛ نگرانی خانواده از تداوم حضور دانش آموزان در فضای مجازی، در صحبتهایشان قابل درک است. خانواده ها معتقدند که آموزش حضوری هم تعلیم است و هم تربیت، ولی آموزش مجازی صرفا تعلیم است. همه ی مشارکت کنندگان (نگرانی در حوزه مسائل تربیتی) را در صحبتهایشان اذعان داشتند.

گوشی به دست شدن زود هنگام دانش آموزان متوسطه دوم بدون آمادگی قبلی، باعث نگرانی خانواده ها در استفاده نا مناسب از فناوری توسط فرزندانها شده است. مشارکت کننده ای در این رابطه اظهار میکند: (به نظرم همه ی والدین این دغدغه را دارند حالا که بچه ها گوشی به دست هستند ممکن است موقع سرچ، ناخواسته چیزی را که مناسب سن آنها نیست ببینند). (مصیبی اردکانی-رضاپورمیرصالح-۱۴۰۰)

مشکلات حوزه ی دانش آموزان متوسطه

مشکلات آموزش مجازی نه تنها گریبان گیر معلمان و خانواده ها شده ؛ بلکه دانش آموزان را نیز درگیر کرده و عملکرد آنها را تحت شعاع قرار داده است . برای برخی دانش آموزان آموزش مجازی کسل کننده است ؛ زیرا مدرسه را مکانی برای برقراری روابط اجتماعی می دانند و برای برخی حفظ انگیزه و سازماندهی خود کمی دشوار به نظر میرسد . در پژوهش حاضر { مشکلات حوزه ی دانش آموزان } مضمون اصلی بود که در رابطه با مشکلات آموزش مجازی شناسایی شد . مضامین فرعی که در این حوزه شناسایی شدند: (بروز مشکلات جسمی، عدم زمان کافی برای امتحان، نیاز به حمایت بیشتر ، عدم تعامل مثبت با همسالان ، درگیری زیاد دانش آموز ، عدم وجود جو کلاسی و مشکلات مختص کلاس اولی ها .) (مصیبی اردکانی-رضاپور میر صالح-۱۴۰۰)

پدیده گریز از فراگیری آموزشهای رسمی یا ترک تحصیل که این روزها بخاطر محدودیتهای ناشی از شیوع کرونا افزایش یافته است متاثر از عاملهای بنیانی مانند شخصیت دانش آموز، رویکرد والدین، سبک زندگی، اقتصاد خانوار، وضعیت کمی و کیفی مدارس و محیط اجتماعی می باشد.

شیوع کرونا که مرزهای زندگی فردی و اجتماعی را در جهان درنور دیده و تاثیرات خود را به شکلی بی سابقه بر همه چیز و همه افراد تحمیل نموده، آموزش و پرورش را هم بی نصیب نگذاشته بطوری که نه تنها این حوزه را از دریافت آموزشها و شیوه آموزش حضور در کلاس محروم کرده بلکه برخی از مخاطبان لازم التعلیم را به ترک تحصیل سوق داده است.

"ترک تحصیل" به معنای کناره گیری نابهنگام دانش آموزان از مدرسه و برنامه رسمی تعلیم تربیت، پیش از اتمام یک دوره تحصیلی و در نتیجه ناتوانی از ادامه فراگیری دانش می باشد که در بطن خود زمینه ساز پیامدها و آسیبهای اجتماعی است.

افزایش بیسوادی را می توان کمترین پیامد آسیب زای ترک تحصیل قلمداد کرد که خود زاینده بسیاری از انحرافات فردی و گروهی و کژرویه های رفتاری در جامعه است.

ترک تحصیل روندی است که به مرور زمان شکل می گیرد و تنها به دلیل ضعف تحصیلی دانش آموزان نیست بلکه بیشتر از مشکلات اجتماعی و تحصیلی در مدارس ناشی می شود و عواملی چون ضعف امکانات خانواده ها، مدارس و جوامع بر این مشکلات می افزایند.

در این میان شیوع کرونا و عواقب ناشی از آن نیز بر انبوه عوامل موثر در ترک تحصیل افزوده است به طوری که شماری از دانش آموزان به دلیل ترس والدین از ابتلا به بیماری در سال تحصیلی جاری به مدرسه نرفته اند و به هر ترتیب از ادامه تحصیل آنان به بهانه کرونا صرف نظر شده است.

در این میان در شهر دزفول با حدود ۱۰۰۰ نفر جمعیت که افزون بر ۱۰ هزار نفر آنها دانش‌آموز هستند یکی از حوزه‌های جغرافیایی عمده کشور به عنوان الگو در تجربه‌های آموزشی و تعلیم و تربیت در زمینه‌های مختلف است.

مدیرکل آموزش و پرورش شهر دزفول با اشاره به بازماندگی از تحصیل بیش از ۴۰ هزار دانش‌آموز این استان گفت: آمار دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل در استان نسبت به سال گذشته بیش از ۲ برابر افزایش داشته است.

با توجه به برآوردی که از ثبت‌نام دانش‌آموزان متوسطه دوم آمار ثبت شده در سامانه سناد در شهر دزفول داریم حدود ۵ هزار دانش‌آموز در سال تحصیلی جاری ترک تحصیل کرده‌اند.

وی ادامه داد: در حال حاضر که سه ماه از سال تحصیلی گذشته، بعید به نظر می‌رسد پرونده‌ای در مدارس باقی مانده باشد که هنوز ثبت نشده‌اند.

کرونا مقصر جدید ترک تحصیل

خدابنده ادامه داد: ترس از ابتلای به کرونا نیز در ترک تحصیل دانش‌آموزان بی‌تاثیر نبوده و برخی از خانواده‌ها مانع حضور فرزندان خود در مدرسه شده‌اند.

در سال گذشته ۱۳ هزار دانش‌آموز این استان ترک تحصیل کردند در حالی که این تعداد در سال جاری به ۴۰ هزار نفر افزایش یافته است.

وظیفه ما بازگرداندن دانش‌آموزان به فراگیری درس و تلاش برای ادامه آموزش آنان است.

کودک همسری دومین عامل ترک تحصیل

معاون آموزش متوسطه و ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش شهر دزفول نیز گفت: پدیده "کودک همسری" از مهمترین عوامل موثر در ترک تحصیل دانش‌آموزان مقاطع اول و دوم متوسطه و ابتدایی است.

بعد از شیوع کرونا و تبعات ناشی از آن، "کودک همسری" مهمترین عامل ترک تحصیل دانش‌آموزان مقطع متوسطه در این استان محسوب می‌شود که به همین سبب ترک تحصیل بین دختران بیشتر است و باعث

شده آمار ترک تحصیل دختران حدود ۲ یا سه درصد بیشتر از پسران در دوره متوسطه اول و دوم باشد.

وی ادامه داد: عامل تاثیرگذار دیگر در این زمینه، پراکندگی استان اهواز است که باعث شده در برخی مناطق دوردست مدرسه متوسطه اول و متوسطه دوم نداشته باشیم و این امر کار را برای ادامه تحصیل دانش آموزان سخت کرده است.

مدارس دولتی و مناطق محروم

بیشترین ضربه از افت یادگیری متوجه دانش آموزان مدارس دولتی عادی و مناطق محروم است؛ واقعیت این است که در چند سال آینده، شکاف آموزشی پررنگ‌تر از امروز جلوه خواهد کرد همچنین افت تحصیلی پنهان موضوعی نیست که توجه برنامه‌ریزان را به خود جلب کند! (نور نیوز ۱۴۰۰)

بیشترین ضربه از افت یادگیری متوجه دانش آموزان مدارس دولتی عادی و مناطق محروم است، دانش آموزانی که پیش از این نیز مورد توجه نظام آموزشی نبوده و با وجود اینکه ۸۰ درصد از دانش آموزان در این مدارس مشغول به تحصیل هستند اما تمرکز امکانات و کیفیت آموزش متوجه آنها نیست و به دلیل ارائه آموزش‌های ویژه به دانش آموزان مدارس خاص، در بحث کیفیت یادگیری از آنها عقب‌تر بودند و حالا با مجازی شدن آموزش‌ها آسیب بیشتری دیده‌اند؛ واقعیت این است که در چند سال آینده شکاف آموزشی پررنگ‌تر از امروز جلوه خواهد کرد . (نورنیوز ۱۴۰۰)

هر چند که پیش از این هم در کلاس‌های شلوغ و پرتراکم مدارس دولتی و کلاس‌های چند پایه مدارس مناطق محروم ، کیفیت یادگیری دانش آموزان پایین بود و عملکرد دانش آموزان در آزمون‌های بین‌المللی اثبات‌کننده این موضوع است اما در شرایط آموزش مجازی به دلیل آنکه مشخص نیست دانش آموز آموزش‌ها را دریافت می‌کند یا اینکه والدین در حال پاسخگویی به سوالات هستند، نمی‌توان از کیفیت یادگیری اطمینان کسب کرد و طبیعتاً نمرات هم دقت و اعتبار کافی را ندارند؛ بنابراین افت یادگیری دانش آموزان در سال‌های آینده خود را نشان خواهد داد. (نورنیوز ۱۴۰۰)

بحث و بررسی درباره الگوها و روش تدریس و مدیریت کلاس درس دوره ابتدایی به ویژه کلاسهای چندپایه مناطق محروم ،یکی از مباحث اساسی و کلیدی است که از نظر متخصصان برنامه ریزی درسی و روانشناسان تربیتی اهمیت ویژه ای یافته است . برخی این مدل کلاس هارا به مثابه یک فرصت آموزشی و پرورشی بهینه به شمار میاورند.(نورنیوز ۱۴۰۰) .

بیشترین آسیب متوجه متوسطه دوم در شهر دزفول

بهنام بهراد عضو هیأت علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش معتقد است که «بیشترین آسیب محرومیت از آموزش حضوری متوجه دانش‌آموزان دوره ابتدایی است چون دانش‌آموزان متوسطه دوم باید مهارت پایه مانند خواندن و نوشتن را که با آموزش مجازی قابل انتقال نیست، فرا بگیرند به همین دلیل بسیاری از کشورهای اروپایی از بهار سال گذشته مدارس متوسطه دوم خود را تعطیل نکردند.

وی مطرح کرد: مطالعات ثانویه روی نتایج آزمون بین‌المللی تیمز و پرلز نشان داده است، زمان آموزشی که صرف ریاضی یا علوم می‌شود در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بسیار مؤثر است و افزایش زمان آموزش با عملکرد تحصیلی بهتر رابطه دارد، آموزش مجازی و فقدان آموزش حضوری به معنای کاهش زمان آموزش و متعاقباً کاهش پیشرفت تحصیلی به‌ویژه در مهارت‌ها یا دروس اساسی مانند خواندن، نوشتن، ریاضی و علوم خواهد بود. نتیجه مطالعات و بررسی‌های بین‌المللی بر روی دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۹ ساله نشان می‌دهد این گروه از دانش‌آموزان در زمان تعطیلی مدارس به نسبت از قبل از آن به طور میانگین در هفته بین ۴ تا ۸ ساعت کمتر آموزش دریافت کرده‌اند این وضعیت در کشور ما نیز مصداق دارد.» (نورنیوز ۱۴۰۰)

اصول تحولات آموزش و پرورش در دوران پسا کرونا در کشور و همچنین مناطق محروم شهر دزفول مقطع متوسطه دوم

__ ضرورت وجود ابزار الکترونیکی شخصی برای دانش‌آموزان کم برخوردار از جمله تبلت و کامپوتر شخصی در فرایند تعلیم و تربیت پسا کرونا

__ لزوم توجه به سواد رسانه ای به عنوان یکی از اصول شایستگی های معلمی

__ هویت زدایی از مفهوم سنتی مدرسه و تغییر پارادایم یاددهی-یادگیری

__ تقویت بنیان های نظری مدرسه مجازی

__ لزوم باز تعریف عناصر برنامه درسی در دوران پسا کرونا

نظر ساختاری باز اندیشی باعث میشود تا نظامهای تعلیم و تربیت دنیا که دچار فقدان منابع گوناگون هستند و با مشکلات عدیده ای روبه رویند میتوانند با سرمایه گذاری در بخش فناوری های نوین ارتباطی اشکال جدیدی از فنون آموزش را رواج دهند. دانش آموزان با توجه به فناوری های نوین میتوانند به واسطه ظرفیت و امکانات آن نه تنها به توسعه مهارت های نوشتن و یادگیری شان بپردازند بلکه میتوانند از دیدگاه ها و نقد و نظر همکلاسی هایشان و معلمان و دیگران در خود تحقق بخشی خود استفاده کنند. در نتیجه، در عصر حاضر استفاده از فناوری های نوین در آموزش و یادگیری موجب تغییر پارادایم آموزشی خواهد شد که مولود آن انسان و جامعه دیگری خواهد بود.

فناوری‌های نوین در حوزه‌ی تعلیم و تربیت منجر به ظهور نوع جدیدی از شکل دهی ذهنیت میشود. (فلاح نژاد، پرویزی ۱۳۹۹)

نتیجه‌گیری

اگر والدین دانش آموز دچار افسردگی در دوران کرونا در مدرسه‌ای دارند باید او را در اولویت قرار دهند. رفتار درست با دانش آموزان دچار افسردگی مسأله مهمی است که علاوه بر تأثیر منفی در روحیه فرد، عملکرد درسی‌اش را نیز کاهش می‌دهد. باید با دانش آموزان دچار افسردگی طوری رفتار کنید که ضمن درک این قضیه، متوجه شوند که در پایان راه نیستند و با وجود افسردگی با تلاش برای بهبود باز هم آن‌ها می‌توانند موفقیت‌های زیادی را به دست آورند. در این مسیر می‌توانید از مشاوران روانشناس کمک گرفت

آموزش و پرورش کشور و در شهر دزفول دوران کرونای اکتولوژی و زیست بوم جدیدی را تجربه میکند که همه‌ی ابعاد آن از نقش والدین، دانش آموزان، معلمان و مشکلات آنها، تولید منابع آموزشی، مدیریت مدرسه و برنامه ریزی آموزشی مدرسه به یک صورت بندی تازه نیاز دارد. بدون داشتن یک برنامه استراتژیک و راهبردی مشخص، نمیتوان اثربخشی مدارس را حفظ کرد. معلمان نیاز است آموزش‌های لازم برای یادگیری روش‌های سنجش در فضای مجازی را دریافت کنند. بنابراین سنجش ملی از یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان باید یکی از مهم ترین اتفاقاتی باشد که دستور کار آموزش و پرورش قرار میگیرد. آموزش و پرورش و نظام تعلیم و تربیت در شرایط کرونا و پسا کرونا، چنانچه نتواند بر اساس یک مدل استراتژیک و آینده نگارانه، برنامه‌های خود را تدوین نموده و راهبردها و راهکارها و برنامه‌های عملیاتی مناسب ارائه نماید؛ موفق نخواهد شد دوران سخت را مدیریت کرده و از آن گذر کند. اگرچه این بحران و این چالش بزرگ کرونایی، یک چالش و یک دشواری و تنگنای جهانی است، نیاز است در قلمرو جغرافیایی زاد بوم خویش با نگاهی ملی، به گونه‌ای برنامه ریزی شود تا آینده نگاری موفق را رقم زده شود. بر این اساس، در این مقاله سعی کرده ایم تا حدودی با استفاده از منابع و مطالعات موجود، راهکارهایی جهت فائق شدن بر چالش‌های پیش روی حوزه تعلیم و تربیت پیشنهاد کنیم.

پیشنهاد و انتقاد

مشاوره و روانشناسی دانش آموزان که فرزند دچار افسردگی هستند به صورت مستمر زیر نظر مشاوره و روانشناسی

مسئولین محترم آموزش و پرورش شهرها و استان‌ها محروم کشور و شهر دزفول برای برقراری نظم و برخورداری از امکانات و برخورداری از کیفیت آموزشی مطلوب در مناطق محروم برنامه ریزی و مناسبی را در این خصوص در دستور کار خود قرار دهند و با بازرسی از این مناطق تا حد امکان شرایط بهتری را برای دانش آموزان فراهم آورند.

پیشنهاد میشود آموزش مجازی بعنوان یک بعد تکمیل کننده ادامه پیدا کند نه این که عمده آموزشها به این صورت به روند خود ادامه دهد.

به دلیل حضور نیافتن دانش آموزان در مدرسه در چند سال تحصیلی اخیر خصوصا دانش آموزان متوسطه دوم و قرار نگرفتن در این جو و از بین رفتن کیفیت ارتباطات اجتماعی خصوصا نبود برنامه در خصوص آموزش تربیت اخلاقی و رفتاری مناسب حرمت و جایگاه معلم و مدرسه و هنگام حضور در کلاس و رفتار مناسب با معلم، مدرسه و خانواده ها باید با همکاری و برنامه ریزی درست این مسئله ی مهم را به دانش آموزان توضیح و آموزش دهند.

اگر بخواهیم آموزش مجازی مفید و مؤثر باشد، باید ابزارهای لازم مثل موبایل، کامپیوتر، اینترنت با پهنای باند زیاد در اختیار معلمان و دانش آموزان باشد. بدون فراهم کردن زیرساختهای آموزش مجازی، نمیتوان به پیاده سازی و اثربخشی آن امیدوار بود.

منابع

مقدمات مدیریت آموزشی _ نویسنده: علی علاقه بند _ انتشارات دانشگاه پیام نور ۱۳۹۲

مصیبی اردکانی - یاسر رضا پور میر صالح - فاطمه بهجتی اردکانی _ مشکلات و چالشهای آموزش مجازی در دوران شیوع کرونا در مقطع ابتدایی _ فصلنامه آموزش پژوهی _ دوره هفتم شماره ۲۷ . پاییز ۱۴۰۰

فاطمه بهروز - راهکار های عملی مدیریت کلاس درس در مدارس ابتدایی _ پژوهشنامه اورمزد، شماره ۴۷ ب، تابستان ۱۳۹۸

علی کریمی ارقینی - نورالدین میرزایی - غلامحسین انتصار فومنی _ شناسایی عوامل موثر بر الگوی ارتقای کیفیت مدیریت آموزشگاهی در مدارس ابتدایی _ فصلنامه علمی - سال هفتم - شماره چهارم - بهار ۱۳۹۹

کیبرزاده نجف آبادی-زهره سعادت‌مند-سعید رجایی پور_عوامل موثر بر جذب نیروهای توانمند آموزش و پرورش در پست مدیریت مدارس از دیدگاه معاونان و معلمان مدارس ابتدایی شهرستان نجف آباد_فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی _دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار -سال سوم-شماره ۳-پاییز ۱۳۸۸

رضا سمیعی درونه-اصول و اهداف آموزش و پرورش ابتدایی-دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی - دانشگاه آزاد اسلامی شادگان-اسفند۱۳۹۴

بحران کرونا و شروع آن در ایران و جهان-ویکی پدیا-۲۰۲۲

تعریف مدیریت سایت مدیر فردا-۱۳۹۷

بلایی که کرونا بر سر دانش آموزان ابتدایی مناطق محروم آورد-نورنیوز-۱۴۰۰

Ainsley, M. & Armada's, C. (2006). Motivational perspectives on students' responses to learning in virtual learning environments. In The international handbook of virtual learning environments, 365-394.

Alkharang, M. M., & Ghinea, G. (2013). E-learning in higher educational institutions in Kuwait: Experiences and challenges. E-learning, 4(4), 1-6.

Aparicio, M. Bacao, F. & Oliveira, T. (2017). Grit in the path to e-learning success. Computers in Human Behavior, 66, 388-399.

Cook, L. D. (2012). Teacher locus of control: Identifying differences in classroom practices. International Journal of Multiple Research Approaches. 6(3). 285-296.

Betoret , F. D. (2013). Teacher Psychological needs , locus of control and engagement Spanish Journal of Psychology , 16 , 1 – 13.